

KOMMENTAR

Styrk lærer- og pædagoguddannelserne – det er vejen til stærkere og mere bæredygtige professioner

Per B. Christensen

Tidligere børne- og skoledirektør gennem 20 år samt formand for de danske børne- og kulturdirektører fra 2001-09. Siden 2014 medlem af A. P. Møllerfondens vurderingsudvalg vedr. folkeskoleudvalget. Har to gange deltaget i evalueringen af læreruddannelsen fra 2008-12 og igen fra 2017-2019. Formand for Undervisningsministerens Videnscenterpanel for Professionsuddannelserne fra 2004-2007 og for Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsuddannelser fra 2012-14. Siden 2014 været formand for Akkrediteringsrådet for de Videregående uddannelser og har senest afsluttet opgaven som formand for Lærerkommissionen (nedsat af KL og LC).

Lærer- og pædagoguddannelserne er uden sammenligning de mest diskuterede uddannelser i Danmark. Det er både godt og skidt. Det er godt, at der er en politisk interesse for uddannelserne, fordi de er så centrale for udviklingen af det danske velfærdssamfund og for vores uddannelsessystem. Men det er problematisk, hvis dette medfører politisk overstyring, ofte forekommende ændringer, og hvis det hin-

drer professionerne og professionsuddannelserne i at udvikle sig og sætte en retning for uddannelserne gennem et langt, sejt træk.

Evalueringerne af læreruddannelsen fra 2012 og 2019 og den tilsvarende af pædagoguddannelsen viser, at der er nok at tage fat på. Studieintensiteten skal øges, det samme skal ambitionsniveauet. Evalueringerne viser også, at der behov for, at flere unge med høje karakterer fra gymnasiet vælger uddannelserne som første prioritet.

Vi har nemlig brug for engagerede lærere og pædagoger, der kan skabe interesse for viden og læring. Lærere og pædagoger, der brænder for deres job og bliver ved med at brænde for det gennem hele livet. Den grundindstilling formes i de to grunduddannelser.

Vi skal skabe langtidsholdbare professioner, som kan agere professionelt i hverdagens praksis. Det er forudsætningen for at hæve uddannelsesniveaet for alle i det danske uddannelsessystem. Det forudsætter, at der formuleres højere forventninger til professionshøjskolerne og til underviserne på begge uddannelser.

Jeg mener, at man kan sammenfatte forventningerne til de to uddannelser i følgende:

- Uddannelserne skal give de studerende en grundig indsigt i den praksis, der venter efter uddannelsen. Det betyder, at uddannelserne skal være på forkant med udviklingen på børneområdet og i folkeskolen. Uddannelserne skal, som Undervisningsministeren senest har understreget, således være mere praksisnære, end de er i dag.
- De studerende skal præsenteres for og arbejde med den seneste viden og forskning i uddannelserne. Både inden for de fagområder, som den færdiguddannede selv skal formidle, og på det pædagogiske og didaktiske område. De studerende skal også lære at anvende data i deres studie som afsæt for den praksis, der vil være gældende i deres efterfølgende arbejde.
- De kommende lærere og pædagoger tager det professionelle afsæt for at formidle, engagere og skabe læring. De studerende skal øve sig i forskellige formidlings- og undervisningsformer i uddannelserne og have et solidt pædagogisk og didaktisk fundament.
- Endelig skal grunduddannelserne give studerende et karrierespæktiv og give dem lyst til at efteruddanne sig og uddanne sig videre gennem hele livet.

Ambitiøse unge, uddannelser og praktik

Der er behov for, at flere dygtige og ambitiøse unge søger ind lærer- og pædagoguddannelserne. For flere studerende, der har potentialet til at realisere højere pædagogiske, didaktiske og faglige mål. Det fordrer også, at de unge mødes af en ambitiøs læringskultur og en spændende og varieret undervisning, der baserer sig på den nyeste forskning og en solid viden om praksis.

Der er behov for, at studieintensiteten øges, at der stilles store og præcise krav til undervisere med en klar forventning om, at uddannelserne er fuldtidsstudier. For de ambitiøse studerende skal der være

mulighed for at vælge et ekstra fagområde man kan fordybe sig i.

Praksisorienteringen i uddannelserne skal styrkes, og de studerende skal møde dygtige praktikvejledere, der er gode rollemodeller. Praktikken skal stille krav til de studerende, der minder om de forventninger, som de studerende efterfølgende møder, når de er færdiguddannede. De skal derfor også introduceres til emner som forældresamarbejde, inklusion og anvendelse af digitale læremidler i praktikken. Praktikken må og skal have en central plads i de aftaler, som kommunerne indgår med professionshøjskolerne.

Lærer- og pædagogjobbet er verdens bedste job, når de lykkes. Men alt for mange snubler i starten og mister lysten til at fortsætte. Når de færdiguddannede kommer ud i børnehaver og skoler, skal de derfor i den første tid mødes med intro- og mentorordninger, så de får en god start på deres arbejdsliv.

Opsamling af viden

Professionsuddannelserne må generelt gerne få et mere internationalt præg. Det er vigtigt, at uddannelserne orienterer sig internationalt og høster de bedste erfaringer fra praksis og fra den pædagogiske forskning i andre lande.

Professionshøjskolerne skal lære af hinanden, og man skal indgå partnerskaber mellem universiteter, kommuner og uddannelsessteder. Professionshøjskolerne har i de senere år gjort en stor indsats for at opbygge vidensmiljøer og for at etablere videnscentre. Jeg mener, at man skal gå videre ad den vej og skabe videnscentre på tværs af professionshøjskoler og i et samarbejde med andre vidensmiljøer.

Det er vigtigt, at der kapacitetsopbygges og opsamles viden såvel fra praksis som fra den efter- og videreuddannelse, som professionshøjskolerne udbyder,

og fra de forskningsprojekter skolerne selv iværksætter sammen universiteter m.fl. Den enkelte professionshøjskole må dog anerkende, at de ikke kan opbygge videnscentre på alle fagområder, hvorfor der bør etableres en arbejdsdeling og et samarbejde mellem dem.

Underviserne skal være rollemodeller

Det er i grunduddannelserne, at den færdiguddannedes professionskultur indlæres og forankres – på både godt og ondt. Underviserne i lærer- og pædagoguddannelserne er vigtige rollemodeller for kommende generationer af færdiguddannede. De skal kunne skabe gejst og motivere de studerende til faglig fordybelse, til at mestre deres fag, til at møde forandringer med åbenhed og til at kunne formidle deres fag og fagtradition. Det kræver, at underviserne har høje ambitioner på egne og på de studerendes vegne, at de løbende får fyldt på deres egen faglige udvikling, og at de rent faktisk kender den praksis, som de uddanner til.

Professionshøjskolerne kan også med fordel trække på dygtige lærere og pædagoger fra praksis som undervisere i uddannelserne.

Indholdet i professionsuddannelserne skal sætte tydelige faglige og metodiske spor hos de nyuddannede lærere og pædagoger, så de professionelt kan danne deres praksis og tilpasse den behovene i den praksis de skal agere i. Vi må ikke uddanne professioner, der kun magter at agere på den samme måde, de selv blev undervist på. Skaber grunduddannelserne lærere og pædagoger med en "lægmandstilgang" til deres praksis leverer de ikke varen.

Det fordrer, at den studerende får kendskab til forskellige læringsformer og metoder og mulighed for selv at afprøve dem i praktikken. Den studerende skal føle sig klædt på til deres fremtidige rolle og i

mødet med alle fremtidens børn - både de stærke og de svagere.

De studerende skal også lære, at professionens arbejde i praksis stiller krav til samarbejde – også med andre faggrupper. Pædagogisk arbejde er en holdsport! Fremtidens pædagoger og lærere skal kunne indgå i "professionelle læringsfællesskaber" og andre former for målrettet samarbejde om den pædagogiske opgave.

Livslang læring

I Lærerkommissionen var vi optaget af at styrke lærerprofessionen. Derfor foreslog vi parterne at se på lærerlivet i et livslangt perspektiv. Der er behov for, at de fagprofessionelle flere gange i deres arbejdsliv har mulighed for at komme på efteruddannelse for at få ny viden og inspiration. For nogle er der også behov for, at de videreuddanner til andre funktioner på det kommunale børne- og skoleområde. Karriereperspektivet for lærere og pædagoger er vigtigt for mange unge studerende. Man skal både kunne udvikle sig ind i og ud af faget.

Lærerkommissionen foreslog, at parterne kan skabe kompetencefonde, og at de ansatte fik en trækningsret på efter- og videreuddannelse efter nogle års ansættelse. For pædagogerne kan denne trækningsret bl.a. anvendes til, at skolepædagogerne får efter- og videreuddannelse i forhold til den rolle, som de fik med den seneste reform af folkeskoleloven.

Mere kant og vildskab

For at kunne hæve overliggeren i pædagog- og læreruddannelserne må ledelsen på professionshøjskolerne gå foran og sætte retningen for både undervisere og studerende. Ledelsen af professionshøjskolerne skal være visionær og fagligt kompetent. Den skal sikre samspillet med praktikken, mellem uddannelserne indbyrdes og med relevante forsknings-

miljøer. Den skal rekruttere en mangfoldig og kompetent gruppe af undervisere, der er fagligt opdaterede og engagerede. Den skal sørge for, at underviserne løbende henter faglig inspiration fra praksis, fra udviklingsprojekter med kommuner, fra universiteterne og på andre professionshøjskoler. Det gælder ikke mindst på områder, hvor professionshøjskolernes vidensmiljøer er tynde.

Der må gerne komme mere kant og vildskab i pædagog- og læreruddannelserne. De studerende skal uddannes til at have et udsyn mod andre fag og at arbejde sammen med andre professioner. Ingen fagprofession må få det indtryk, at de er nok i sig selv.

Professionshøjskolerne er allerede i gang med ovenstående udfordringer. Der er etableret nye videnscentre i mindre fag. Nogle steder laver man forsøg med toninger af pædagoguddannelserne for at tiltrække nye studerende. Andre steder styrker

samarbejdet med praksis gennem skolebaserede uddannelser og Universitetskoler. Hele sektoren har formuleret ambitioner for pædagog- og læreruddannelserne gennem flere udbudte undervisningstimer og programmet "10 ambitioner skal skabe en bedre læreruddannelse". Nu skal ambitionerne blot føres ud i livet!

Professionshøjskolerne skal øge ambitionsniveauet i de kommende år. Der er nok at tage fat på. Erfaringerne fra "corona-undervisningen" viser, at professionshøjskolerne tør gå nye veje. Men der skal naturligvis også være plads til at begå fejl og lære af dem.

Det stiller yderligere krav til professionsuddannelsernes ledelse. Til gengæld skulle politikerne måske benytte lejligheden til at trække sig lidt tilbage og regulere lidt mindre i to af Danmarks vigtigste uddannelser.

Referencer:

- Diverse artikler og rapporter om pædagoguddannelsen uploadet af EVA, samt program 2021 for evaluering af pædagoguddannelsen, EVA's hjemmeside.
 - Kvalitet og relevans i læreruddannelsen, evaluering og vurdering af læreruddannelsen fra 2013, Styrelsen for Forskning og Uddannelse, januar 2019.
 - Deregulering og internationalisering, evaluering og anbefalinger om læreruddannelsen af 2006, januar 2012
 - Lærerkommissionens rapport, Per B. Christensen m.fl., december 2019, Lærerkommissionen.
 - 10 ambitioner skal skabe en bedre læreruddannelse, Danske Professionshøjskoler, april 2018.
 - Universitetsskolen. mellem forskning, uddannelse og skoleudvikling, Alexander von Oettingen og Keld Thorgård, Dafolo, 2019.
 - Læreruddannelsen har behov for en ny Dick Fosbury, tale på Undervisningsministerens Sorø-møde, Per B. Christensen, august 2010.
-